

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania R. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Sosnowcu
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 października 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 27 października 2022 r., sygn. akt III AUa 2507/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od R. J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Sosnowcu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 27 października 2022 r. w sprawie z odwołania R. J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Sosnowcu w przedmiocie ustalenia istnienia obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 24 września 2020 r., którym oddalono odwołanie od decyzji ZUS z dnia 30 października 2019 r. ustalającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą ubezpieczony podlega

obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu od 31 października 2013 r.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł odwołujący się. Zaskarżył wyrok w całości, a skargę kasacyjną oparł na naruszeniu prawa materialnego: art. 4 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.; dalej: ustawa systemowa) przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, iż spółka, w której występuje dwóch wspólników, w stosunku udziałów 99% do 1%, jest jednoosobową spółką kapitałową, co w konsekwencji doprowadziło do wydania decyzji przez ZUS w sprawie zaliczenia R.J. jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowego i wypadkowego poczynawszy od dnia 31 października 2013 r. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w całości i zmianę przez uwzględnienie apelacji i uznanie, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w której występuje dwóch wspólników, w stosunku udziałów 99% do 1%, nie jest jednoosobową spółką z o.o. i tym samym wspólnik większościowy nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od organu na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które sformułował jako następujące pytania: 1) czy w świetle dyspozycji przepisu art. 4 § 1 pkt 3 k.s.h., spółka, w której jeden ze wspólników dysponuje niewielkim udziałem, w stosunku do drugiego wspólnika, tj. 99% do 1%, powinna zostać uznana za spółkę jednoosobową mimo występowania dwóch wspólników?; 2) czy w świetle dyspozycji przepisu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej w związku z art. 4 § 1 pkt 3 k.s.h., interpretacja z decyzji nr [...] z dnia 30 października 2019 r. organu rentowego jest prawidłowa, co do stwierdzenia, że dana spółka jest uznana za spółkę jednoosobową i w związku z tym, wspólnik większościowy podlega

obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu, rentowemu, emerytalnemu i wypadkowemu? W ocenie skarżącego ujednolicenie wykładni we wskazanym wyżej zakresie wpłynie korzystnie na pewność obrotu gospodarczego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o odrzucenie skargi kasacyjnej, ewentualnie o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a ponadto o zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wyводу prawnego, na

kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioszek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia oraz wniesionej skargi kasacyjnej nie pozwala na stwierdzenie, że zachodzi podniesiona przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedmiotem rozpoznania przez sąd jest konkretna, zaskarżona, decyzja organu rentowego. Istota sporu w sprawie odnosiła się do zagadnienia, czy wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością posiadający 99% udziałów w tej spółce powinien podlegać ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

Przypomnieć można, że dla włączenia danej osoby do ubezpieczenia społecznego niezbędna jest jej przynależność do określonej w ustawie systemowej grupy podmiotów podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (por.

wyroki Sądu Najwyższego: z 17 marca 2016 r., III UK 83/15, LEX nr 2026236; z 6 sierpnia 2013 r., II UK 11/13, LEX nr 1460954; z 19 lutego 2008 r., II UK 122/07, LEX nr 448905). Katalog podmiotów podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jest wyczerpująco uregulowany w ustawie systemowej. Osoby wymienione w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej zostały objęte obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym w wyniku dodania tego punktu ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074 z późn. zm.; dalej: ustawa z 18 grudnia 2002 r.) z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2003 r. Na podstawie tego przepisu zostali objęci obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi: wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 września 2021 r., I USKP 44/21 (OSNP 2022 nr 9, poz. 91), jeśli chodzi o wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, w uzasadnieniu projektu ustawy z 18 grudnia 2002 r. wyjaśniono, że wprowadzana zmiana ma wypełnić lukę prawną, która powodowała, że w większości przypadków wspólnicy jednoosobowych spółek z o.o. byli pozbawieni ochrony ubezpieczeniowej. W poprzednim stanie prawnym (przed 1 stycznia 2003 r.), aby podlegać ubezpieczeniom społecznym (uzyskać tytuł do ubezpieczenia), musieli mieć zawartą ze spółką umowę o pracę. Nie zawsze jednak mogli skutecznie zawrzeć taką umowę ze swoją spółką. Nowelizacja miała sprawić, że wspólnicy jednoosobowych spółek z o.o. zaczną być traktowani w zakresie ubezpieczeń społecznych tak samo jak osoby prowadzące działalność gospodarczą. Uzyskają tytuł ubezpieczeń społecznych, którego nie mogła im zagwarantować umowa o pracę. Z treści powołanego przepisu wynika, że samo posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością decyduje o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej.

Według literalnej wykładni art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się tylko i wyłącznie wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, czyli wspólnika, który jest jedynym wspólnikiem tej spółki, ujawnionym w rejestrze przedsiębiorców stosownie

do art. 38 ust. 8 lit. d ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1683 ze zm.), nie zaś tego wspólnika, który figuruje w tym rejestrze jako jedyny ujawniony spośród kilku wspólników spółki wyłącznie z powodów określonych w art. 38 ust. 8 lit. c tej ustawy. Z samego tylko faktu objęcia udziałów o wartości niższej niż 10% kapitału zakładowego nie wynikają dla wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością tak istotne ograniczenia w zakresie praw wspólników, wymienionych w tytule III dziale I rozdziale 2 Kodeksu spółek handlowych, które czyniłyby go wspólnikiem nic nie znaczącym, czyli iluzorycznym. Jeżeli w konkretnym stanie faktycznym nie można przyjąć, że mniejszościowy udziałowiec jest udziałowcem fikcyjnym (figurantem), ponieważ bierze rzeczywisty udział w prowadzeniu spraw spółki (choćby nawet nie był członkiem jej zarządu a na zgromadzeniu wspólników mógłby być przegłosowany w każdej sprawie przez wspólnika większościowego), to nie ma miejsca na stosowanie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika natomiast, że odwołujący się R. J. był w spornym okresie wspólnikiem N. spółki z o.o. i w spółce posiadał 99% udziałów. Drugi wspólnik miał zaledwie 1 udział o wartości 1.000 zł, czyli 1% udziałów spółki. Jego udział w prowadzeniu spraw spółki Sady obu instancji uznały za iluzoryczny. Wskazały, że to odwołujący się R. J. prowadził sprawy spółki, zajmował się pozyskiwaniem klientów i organizacją podwykonawców, a drugi wspólnik P. J. nie miał wiedzy na temat sytuacji finansowej spółki, jej stanu majątkowego i aktywów.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]

